

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
МИНИСТЕРСКИ СЪВЕТ

Препис

РЕШЕНИЕ № 967

от 14 ноември 2016 година

ЗА ПРИЕМАНЕ НА НАЦИОНАЛНА СТРАТЕГИЯ ЗА НАСЪРЧАВАНЕ НА
РАВНОПОСТАВЕНОСТТА НА ЖЕНИТЕ И МЪЖЕТЕ 2016-2020 г.

На основание чл. 5, ал. 1 от Закона за равнопоставеност на жените
и мъжете

МИНИСТЕРСКИЯТ СЪВЕТ
РЕШИ:

Приема Национална стратегия за насърчаване на
равнопоставеността на жените и мъжете 2016-2020 г. съгласно приложението.

МИНИСТЪР-ПРЕДСЕДАТЕЛ: /п/ Бойко Борисов

ЗА ГЛАВЕН СЕКРЕТАР НА
МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ: /п/ Веселин Даков

Вярно,

ДИРЕКТОР НА ДИРЕКЦИЯ
“ПРАВИТЕЛСТВЕНА КАНЦЕЛАРИЯ”:

/Веселин Даков/

МБ-МЙ

NA-STRATEGIA.doc

**НАЦИОНАЛНА СТРАТЕГИЯ
ЗА НАСЪРЧАВАНЕ НА
РАВНОПОСТАВЕНОСТТА
НА ЖЕНИТЕ И МЪЖЕТЕ 2016 –
2020 г.**

СЪДЪРЖАНИЕ

I. ВЪВЕДЕНИЕ	Стр. 3
II. ПРАВНА РАМКА: ОБЩНОСТНО И НАЦИОНАЛНО ЗАКОНОДАТЕЛСТВО, МЕЖДУНАРОДНИ АНГАЖИМЕНТИ НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ	4
III. ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ	6
IV. СТРАТЕГИЧЕСКИ ЦЕЛИ И ПРИОРИТЕТНИ ОБЛАСТИ	
Приоритетна област 1: Повишаване на участието на жените на пазара на труда и равна степен на икономическа независимост	7
Приоритетна област 2: Намаляване на разликите по пол в заплащането и доходите	8
Приоритетна област 3: Насърчаване на равенство между жените и мъжете в процесите на вземане на решения	9
Приоритетна област 4: Борба с насилието, основано на пола и защита и подкрепа за жертвите	10
Приоритетна област 5: Промяна на съществуващите в обществото стереотипи по пол в различни сфери на обществения живот	11
V. ПРИЛАГАНЕ НА СТРАТЕГИЯТА	
1. Отговорни звена	13
2. Партньорства	14
3. Необходимост от приемане на Национална стратегия за насърчаване на равнопоставеността на жените и мъжете 2016-2020 г. Мониторинг и оценка на Стратегията	15
VI. ФИНАНСОВО ОСИГУРЯВАНЕ НА СТРАТЕГИЯТА	17
VII. ПРИЛОЖЕНИЯ	18

I. ВЪВЕДЕНИЕ

Днес, когато светът е изправен пред нерешени проблеми и предизвикателства, свързани с живота и бъдещето на милиони жени, мъже и деца, равнопоставеността не се свежда единствено до защитените от закона права. Тя се корени в уважението и справедливостта към всеки един човек, независимо или тъкмо поради неговата индивидуалност. И макар да се признава огромната роля на законодателната система в това отношение, крайната цел е да се постигне дълбоко осмислена и осъзната промяна на нагласите в обществото и поведението на всеки един от нас. Активната гражданска позиция се ражда от чувството ни за социална загриженост, ангажираност и съпричастност към голямата общност, които излизат извън границите на националността и културната идентичност.

На глобално ниво насърчаването на равенството между половете се осъществява в съответствие с Пекинската декларация и платформата за действие, Конвенцията на ООН за премахване на всички форми на дискриминация срещу жените, резолюция 1325 на Съвета за сигурност на ООН относно жените, мира и сигурността и Целите за устойчиво развитие на ООН.

На европейско ниво, политиката за равенството между жените и мъжете е заложена в Хартата на основните права на Европейския съюз (чл. 23), както и в Европейския пакт за равенство между половете (2011—2020 г.). Европейската комисия от своя страна потвърди подкрепата си за по-голямо участие на жените на отговорни постове в Хартата на жените и в Стратегията за равенство между жените и мъжете 2010—2015 г., като публикува и няколко доклада за оценка на ситуацията. В Европейския пакт за равенство между половете за периода 2011—2020 г., приет на 7 март 2011 г., Съветът признава, че политиките за равенство между половете са от жизненоважно значение за икономическия растеж, благоденствието и конкурентоспособността и призовава за действия за насърчаване на равното участие на жените и мъжете при вземането на решения на всички равнища и във всички области, така че да се използват пълноценно способностите на всички високообразовани и квалифицирани граждани.

Когато България заявява своята дългосрочна активна позиция и воля за преодоляване на неравнопоставеността между жените и мъжете, е необходимо да се отбележи какво е постигнато и какво предстои.

В областта на равнопоставеността на жените и мъжете за участие в икономическия, социалния и политическия живот, в Република България вече са налице редица постижения. Израз на това е приетият от Народното събрание Закон за равнопоставеност на жените и мъжете (обн. ДВ. бр. 33 от 26 април 2016 г.). Прилагането на Закона за равнопоставеност на жените и мъжете осигурява още една стъпка напред към постигане на равнопоставеност на жените и мъжете де факто. В него е регламентиран институционалният механизъм за равнопоставеност на жените и мъжете в България и се предвиждат гаранции за равнопоставеност чрез прилагането на дългосрочна държавна политика. Предстои постигането на консенсус по най-необходимите временни насърчителни мерки в критични области на идентифицирана неравнопоставеност, до нейното преодоляване.

Принос за премахването на различията по пол и превенция на дискриминацията, имат и редица стратегически и оперативни документи като: Национална програма за превенция и защита от домашно насилие, Националната стратегия за интеграция на ромите (2012-2020 г.), Националната програма за превенция и борба с трафика на хора, и др.

В България има изграден цялостен институционален механизъм за превенция и противодействие на дискриминацията, като полът е един от деветнадесетте признаци, за които Законът за защита от дискриминация осигурява защита. По силата на специални закони бяха изградени институцията на Омбудсмана през 2005 г., Комисия за защита от дискриминация през 2004 г. и Националната комисия за борба с трафика на хора през 2003 г. Държавата полага усилия за защита на политическите и социални права на жените и мъжете, насърчава равнопоставеността в сферата на заетостта, заплащането на труда и социалното осигуряване, професионалната квалификация и развитие в кариерата, съвместяването на семейния с професионалния живот и правото и ползването на родителски отпуск. Гарантирано е правото на достъп до националните и общочовешките културни ценности, правото на развитие на личностната култура, свободата на художественото, научното и техническото творчество, изобретателските, авторските и сродните на тях права.

През 2005 г. е поставено началото на годишното планиране на мерките за постигане на равнопоставеност на жените и мъжете. В периода 2014 - 2015 г., в израз на усилията за укрепване на националната инфраструктура за равнопоставеност на жените и мъжете, беше прието Постановление № 108 на Министерски съвет (МС) от 10.05.2014 г. за изменение на Постановление № 313 на МС от 2004 г. за създаване на Национален съвет по равнопоставеността на жените и мъжете към МС. Гражданското общество и взаимодействието със социалните партньори имат съществена роля за развитието на този процес. Тези процеси намират отражение и в последното издание на Индекса на равенството между жените и мъжете на Европейския институт за равенство между половете от 2015 г., според което България отбелязва напредък и се придвижва с 4 позиции напред в сравнение с предишното издание през 2012 г., с резултат от 38,5 %.

II. ПРАВНА РАМКА: ОБЩНОСТНО И НАЦИОНАЛНО ЗАКОНОДАТЕЛСТВО, МЕЖДУНАРОДНИ АНГАЖИМЕНТИ НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

Значителна част от националното законодателство в Република България, свързано с равните възможности на жените и мъжете, е прието в процеса на неговото хармонизиране с достиженията на правото на Европейските общности (*acquis communautaire*). В този процес националните норми бяха приведени в съответствие с първичното и вторичното законодателство на ЕС, най-вече в областта на равното третиране на жените и мъжете, равните възможности за всички и борбата с всички форми на насилие на основата на пола.

В исторически план, принципите на равнопоставеност и недискриминация между половете са заложили още в разпоредбите на Конституцията на Българското Княжество, приета на 16.04.1879 г., които преминават и в Конституцията на Република България (Обн., ДВ, бр. 56/1991 г.). Кодексът на труда (Обн., ДВ, бр. 26/1986 г.) категорично забранява всякакви форми на дискриминация, привилегии, ограничения въз основа на пола и въвежда принципа на равно заплащане на труда на жените и мъжете. Антидискриминационни разпоредби във връзка с пола се съдържат в Закона за насърчаване на заетостта (Обн., ДВ, бр. 112/2001 г.), Закона за социално подпомагане (Обн., ДВ, бр. 56/1998 г.), Закона за висшето образование (Обн., ДВ, бр. 112/1995 г.), Закона за отбраната и въоръжените сили на Република България (Обн., ДВ, бр. 112/1995 г.) и други. Семейният кодекс (Обн., ДВ, бр. 41/1985 г.) се основава върху принципа на "...равенство между мъжете и жените...", Кодексът за социално осигуряване (Обн., ДВ, бр. 110/1999 г.) въвежда принципите на задължителност и всеобщност на осигуряването и равнопоставеност на осигурените лица. Наказателният кодекс (Обн., ДВ, бр. 26/1968 г.) квалифицира като престъпления срещу личността

изнасилването, склоняването към проституция и трафика на хора, както и принуждаването към сексуални действия чрез използване на служебната или материална зависимост на лицето. *Законът за защита от дискриминация* (Обн., ДВ, бр. 86/2003 г.) постига в голяма степен съответствие на достиженията на правото на ЕС в областта на равното третиране, равенство във възможностите и участието в обществения живот, ефективна защита от дискриминация на признак „пол“, защита от проявите на тормоз, сексуален тормоз, равното заплащане, равнопоставеността по отношение на трудовата заетост и упражняване на правото на труд, защитата на бременните жени и обрънатата тежест на доказване.

Законът за борба с трафика на хора (Обн., ДВ, бр. 46/2003 г.) въвежда мерки за превенция и защитава жертвите на трафика на хора в съответствие с Конвенцията на Обединените нации срещу международната организирана престъпност и съблюдава допълнителния Протокол към Конвенцията за превенция, спиране и наказание трафика на хора, особено на жени и деца. *Законът за защита от домашното насилие* (Обн., ДВ, бр. 27/2005 г.) регулира отношенията, свързани с домашното насилие, и регламентира мерки за защита и подкрепа на пострадалите лица. Според *Закона за омбудсмана* (Обн., ДВ, бр. 48/2003 г.), Националният омбудсман и неговият заместник отговарят за разследване на нарушения на гражданските права и свободи от страна на държавните или общинските органи и тяхната администрация, в това число и от страна на лица, които предоставят обществени услуги. *Законът за здравето* (ДВ, бр. 70 от 10 Август 2004г.) също регламентира равнопоставеност и достъпност на медицинската помощ.

Република България е страна по изпълнението на редица международни конвенции (на ООН, МОТ и др.), както и на международни правни актове по правата на човека. В областта на равнопоставеността на половете най-значими, които определят и бъдещата стратегическа рамка на политиката в тази област, са Пекинската декларация и Платформа за действие по правата на жените, приети на Четвъртата конференция на ООН за жените (1995 г.), и Конвенцията за премахване на всички форми на дискриминация по отношение на жените.

Важен аспект на изпълнението на международните ангажменти на страната в областта на равнопоставеността на половете е докладването за изпълнението на международни правни актове, по които Република България е страна. Съгласно поетите ангажменти по основните мониторингови механизми, страната ни е задължена да се отчита пред следните специализирани органи в системата на ООН:

- Комитета на ООН по Конвенцията за премахване на всички форми на дискриминация по отношение на жените. Ангажираността на българското правителство за прилагане на Конвенцията и усилията за подобряване на защитата на правата на жените в различни области и насърчаване на равнопоставеността на половете намериха израз в приетия с Решение 438 от 25 юли 2013 г. План за действие за изпълнение на заключителните препоръки към България, отправени от Комитета на ООН за премахване на дискриминацията по отношение на жените. Постигнатият напредък по изпълнението на Плана беше представен пред ООН в междинен доклад през 2014 г.;

- Комитета на ООН за икономически, социални и културни права по Международния пакт за икономически, социални и културни права;

- Комитета на ООН по правата на човека.

На 25-27 септември 2015 г. Общото събрание на ООН прие Програмата за устойчиво развитие до 2030 г., заедно с набор от нови глобални цели, които са универсална, интегрирана и трансформираща визия за по-добър свят. Новият дневен ред е основан на постигнатото от Целите на хилядолетието за развитие - тяхното изпълнение позволи над 700 млн. души по целия свят да бъдат извадени от бедността. Новата амбициозна програма от 17 Цели за устойчиво развитие ще послужи като план

за действие на международната общност и националните правителства през следващите 15 години.

Равенството между половете и овластяването на жените и момичетата са заявен приоритет в Цел № 5 „Постигане на равенство между половете и овластяване на всички жени и момичета“ за следващите 15 години. Тази глобална програма предвижда нови задължения и нови възможности за включване на измерението на пола в национални и европейски стратегии, политики и програми за финансиране. Важен ангажимент на глобално ниво е прилагането на оценка на въздействието по пол и джандър бюджетирание, както и мониторинг и оценка на политиките, включително чрез събирането на надеждни и сравними данни по пол и по възраст.

В рамките на Организацията на обединените нации, България сътрудничи активно с “ООН-Жени” – структура на ООН за постигане на равнопоставеност между половете и разширяване на правата и възможностите на жените.

Ангажиментите и постиженията на страната ни в областта на равнопоставеността между половете се представят ежегодно пред международната общност в рамките на сесиите на Комисията по положението на жените - основният междуправителствен орган на глобално ниво, посветен изцяло на въпросите по насърчаване на равнопоставеността и овластяването на жените.

III. ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ

Основната цел на Националната стратегия за насърчаване на равнопоставеността на жените и мъжете за периода 2016 – 2020 г. е създаването и прилагането на дългосрочна и устойчива държавна политика за постигане на равнопоставеност на половете, която включва гаранции за равно третиране и равни задължения, след преодоляване на половите стереотипи, равен достъп до ресурсите на обществото и равно участие при взимането на решения на жените и мъжете в Република България с оглед успешната им личностна и социална реализация и стимулиране равнопоставеността на жените и мъжете във всички сфери на общественния, икономическия и политическия живот на страната.

Водеща визия е постигането на реална обществена промяна чрез законодателни мерки и укрепване на институционалните механизми за утвърждаване на равнопоставеността на половете и равното третиране, съчетани със специални насърчителни мерки. Равенството на възможностите ще се постигне и през образователни инициативи за повишаване на обществената чувствителност и нетърпимост към проявите на неравно третиране и дискриминация на основата на пола, към неблагоприятното, стереотипно и унижително представяне на жените и мъжете в медиите.

Държавните органи и институции изразяват ясна и категорична воля за пълно упражняване на човешките и политически, икономически и социални права на жените и мъжете, равно третиране и равно участие за постигане на социална справедливост и просперитет.

IV. СТРАТЕГИЧЕСКИ ЦЕЛИ И ПРИОРИТЕТНИ ОБЛАСТИ

ПРИОРИТЕТНА ОБЛАСТ 1: ПОВИШАВАНЕ НА УЧАСТИЕТО НА ЖЕНИТЕ НА ПАЗАРА НА ТРУДА И РАВНА СТЕПЕН НА ИКОНОМИЧЕСКА НЕЗАВИСИМОСТ

Интегрирането на въпросите на равнопоставеността на половете в националните документи в съответствие с ревизираната Стратегия на ЕС за растеж и заетост EU 2020 е предпоставка за пълното използване на потенциала на жените и решаващ фактор за справяне с предизвикателствата в икономическия и обществен живот.

Икономическото овластяване на жените е основна предпоставка за постигане на фактическа равнопоставеност между половете. Участието на жените в икономиката мобилизира техния потенциал и талант, насърчава реализацията им във всички сфери на живота.

През призмата на европейския опит нивото на заетостта на жените например нараства, но недостатъчно. Реалностите задължават да се обърне внимание на качеството на работните места, защото статистиката е категорична - на пазара на труда жените продължават да съставляват огромен дял от работната сила в нископлатени сектори и да бъдат слабо представени на позиции, свързани с вземането на решения. Европейски проучвания посочват, че ако настоящата тенденция продължи, едва през 2038 г. ще бъде постигнато 75% равнище на заетост на жените, а равното заплащане ще бъде реалност едва през 2084 г.. Едва през 2054 г. домакинските задължения ще бъдат еднакво разпределени. На този фон две категории са особено уязвими на бедността: възрастните жени и самотните майки.

КЛЮЧОВИ ДЕЙСТВИЯ ЗА ПОСТИГАНЕ НА НАПРЕДЪК В ПРИОРИТЕТНАТА ОБЛАСТ:

- Увеличаване на участието на жените в пазара на труда и съчетаване на професионалния и семейния живот, включително полагането на грижи за зависими членове от семейството или домакинството. Наложителни са действия в посока повишаване участието на жените на пазара на труда и достигане на равна икономическа независимост. За достигането на 75 % заетост на жените и мъжете през 2020 г. и по-специално премахване на разликата между половете в областта на заетостта, са необходими координирани усилия за улесняване на достъпа на жените до пазара на труда и поощряване на кариерното им развитие;
- По-добро прилагане на законодателството в областта на отпуските и гъвкавите форми на труд, с цел осигуряване на по-добър баланс между работата и личния живот на родителите и хората, които полагат грижи и за други зависими членове от семейството;
- Постигане на целите от Барселона относно грижите за децата, като се вземат предвид резултатите към настоящия момент относно баланса между работата и личния живот. Въвеждане на систематичен подход, покриващ например и грижи за други зависими лица;

- Постигане на равнопоставеност на половете в политиките и мерките, насочени към развитието на селските райони, чрез осигуряване на информационна обезпеченост, експертна помощ и обучение за повишаване капацитета на настоящи и потенциални бенефициенти – жени и мъже по мерките от Програмата за развитие на селските райони /ПРСР/ 2014-2020 г., както и повишаване на информираността за промените в Общата селскостопанска политика /ОСП/ на ЕС и дискусии в процеса на прилагане на ПРСР 2014-2020 г. сред жени и мъже от заинтересовани контрагенти и целеви групи;
- Повишаване на информираността и насърчаване на предприемачеството сред жените в съответствие с Плана с мерки за изпълнение на Стратегията за насърчаване на женското предприемачество в България 2017 – 2023 г.;
- Ключови стъпки за преодоляване на безработицата сред жените и оставането им без работа.

ПРИОРИТЕТНА ОБЛАСТ 2: НАМАЛЯВАНЕ НА РАЗЛИКИТЕ ПО ПОЛ В ЗАПЛАЩАНЕТО И ДОХОДИТЕ

Премахването на разликата в заплащането на жените и мъжете е приоритет на ЕС, който води началото си още от Договора от Рим през 1957 г. Понастоящем съществува правно основание за действие от страна на ЕС по силата на Договора от Лисабон, както и ангажимент за равенство между половете, заложен в Хартата на основните права. С действията си ЕС се стреми да промени нагласите към ролите на половете – на работното място и в обществото като цяло.

Една от причините за разлика в доходите между двата пола е, че жените са по-застрашени от оставане без работа. Делът на жените, които са регистрирани като безработни, и на тези, които получават обезщетение за безработица е по-висок, отколкото при мъжете. По-високата безработица сред жените води до редица други негативни последици – повишава се рискът от изпадане в бедност на жените, поради невъзможност да си намерят работа, социална изолация и т.н., което от своя страна увеличава вероятността да станат жертви на насилие, основано на пола, особено домашно такова.

Наложителни са настойчиви политики, които да намалят разликите в заплащането и пенсията на мъжете и жените. Необходимо е също да се обърне внимание на устойчивата концентрация на жени на работни места на непълно работно време, при ниско заплащане и на несигурни работни места. Важно и неотложно е да се насърчава участието на жените на пазара на труда и да се обърне внимание на причините и последиците от различията в пенсията между жените и мъжете, тъй като това е пречка не само за икономическата независимост на жените в напреднала възраст, но и по-големия риск от бедност, пред който са изправени в сравнение с мъжете.

КЛЮЧОВИ ДЕЙСТВИЯ ЗА ПОСТИГАНЕ НА НАПРЕДЪК В ПРИОРИТЕТНАТА ОБЛАСТ:

- Повишаване на информираността на обществото за връзката между заплащането, доходите и съответните социални права, включително пенсионните;

- Поддържане на висока степен на информираност чрез регулярно отбелязване на Европейския ден на равното заплащане;
- Въвеждането на допълнителни мерки за подобряване на баланса между половете в икономическите сектори и професии;
- Повишаване на осведомеността за образователни и професионални възможности за обучение;
- Насърчаване на равенството между половете на всички нива и в различните форми на образование и обучение, като се използват съществуващите инструменти и политики за сътрудничество и финансиране;
- Разработване на мерки за справяне с различията между половете по отношение на пенсията;
- Утвърждаване на ролята и значението на колективните трудови договори за намаляване на разликите по пол в заплащането и доходите.

Премахването на разликата в заплащането на жените и мъжете кореспондира пряко с увеличаване на доходите, които жените получават през живота си. Това не само би довело до избягване на риска от бедност при жените в трудоспособна възраст, но също така намалява опасността от бедност след пенсиониране.

Работодателите могат да се възползват по-ефективно от талантите и уменията на жените, като въвеждат разнообразни мерки за по-добро съвместяване на професионалния и семейния живот, за тяхното обучение, квалификация и подкрепа за развитието на кариерата им.

ПРИОРИТЕТНА ОБЛАСТ 3: НАСЪРЧАВАНЕ НА РАВЕНСТВО МЕЖДУ ЖЕНИТЕ И МЪЖЕТЕ В ПРОЦЕСИТЕ НА ВЗЕМАНЕ НА РЕШЕНИЯ

Равенството между половете е основен елемент на демокрацията и предпоставка за пълноценно упражняване на човешките права и устойчивото развитие на обществото. То е от ключово значение за постигане на социална справедливост, устойчив, интелигентен и приобщаващ икономически растеж, и от жизненоважно значение за повишаване на благоденствието и конкурентоспособността.

Икономическото овластяване на жените е основна предпоставка за постигане на фактическа равнопоставеност между половете. Участието на жените в икономиката мобилизира техния потенциал и талант, насърчава реализацията им във всички сфери на живота.

Въпреки значителния напредък в целия ЕС през последните десетилетия, мъжете все още до голяма степен са повече от жените при заемането на позиции особено в най-високите нива в процесите на вземане на решения.

Отбелязвайки бавния темп на промяна, тази тема намери своето място и в предложението за Директива на Европейския парламент и на Съвета за подобряване на баланса между половете сред директорите на дружествата, допуснати до борсовата търговия, с цел ускоряване на напредъка и подобряване на баланса между половете в корпоративните бордове.

КЛЮЧОВИ ДЕЙСТВИЯ ЗА ПОСТИГАНЕ НА НАПРЕДЪК В ПРИОРИТЕТНАТА ОБЛАСТ:

-
- Сътрудничество с всички заинтересовани страни за постигане на баланс между половете на ръководни позиции. Повишаване на информираността и насърчаване на сътрудничеството и обмена на добри практики между всички заинтересовани страни относно равенството между половете при вземането на решения;
  - Събиране на данни, анализ на тенденциите и разпространяване на информация чрез база данни на европейско и национално ниво при вземането на решения и редовно докладване;
  - Разработване и въвеждане на мерки за подобряване на баланса между половете във вземането на политически решения;
  - Разработване и въвеждане на препоръки за бизнеса с цел постигане на 40% жени във висшия и среден мениджмънт на компаниите.

ПРИОРИТЕТНА ОБЛАСТ 4: БОРБА С НАСИЛИЕТО, ОСНОВАНО НА ПОЛА И ЗАЩИТА И ПОДКРЕПА ЗА ЖЕРТВИТЕ

Насилието е нарушение на правата на човека и форма на дискриминация, основана на пола. То е основна пречка за постигане на равенство между жените и мъжете. Насилието се проявява в различни форми, вкл.: психологическо насилие, тормоз, физическо насилие, сексуално насилие, икономическо насилие, генитално осакатяване на жени, принудителен брак, принудителен аборт и принудителна стерилизация, сексуален тормоз, престъпления на честта и т.н. Въпреки нарастващото внимание, което се отделя на този въпрос, насилието над жените продължава да бъде широко разпространено на всички равнища на обществото и засяга всички държави — членки на ЕС. Някои фактори, като например липсата на икономическа независимост на жените, допълнително утежняват тяхната уязвимост. Някои проучвания показват, че насилието над жените има тенденция да се увеличава по време на икономическа криза. Загубата на работа например може да предизвика чувство на неудовлетвореност, което би могло да подтикне някои мъже към прояви на насилствено поведение.

Насилието има тежки непосредствени и дългосрочни последици върху физическото и психическото здраве на пострадалите жени. То може също така да доведе до отрицателни последици за децата, които са свидетели на насилие. Освен човешките страдания и тяхното въздействие върху здравето, насилието над жените създава значителна икономическа тежест за обществото като цяло, предвид медицинските грижи, полицейските и съдебните разходи, загубата на производителност и социалните разходи.

Все още липсват надеждни и съпоставими данни на национално и европейско равнище. Събирането на данни е трудно, тъй като по различни причини (например страх или срам) жертвите често не съобщават за актовете на насилие. Според Агенцията на Европейския съюз за основните права (FRA), четири от всеки пет жени не са се обърнали към нито една от съответните служби, след като са претърпели актове на насилие от лица, различни от техния партньор. Съществуващите оценки са тревожни. Съветът на Европа счита, че между 20 % и 25 % от жените в Европа биват подложени на физическо насилие поне веднъж през живота си в зряла възраст, а повече от 10 % от тях са жертви на сексуални злоупотреби с употреба на сила. Оценката на мащабите на домашното насилие, което е най-често срещаната форма на насилие,

показва, че от 12 % до 15 % от жените в Европа на възраст над шестнадесет години са жертви на домашно насилие.

В международния контекст основните референтни инструменти в тази област са Конвенцията за премахване на всички форми на дискриминация по отношение на жените (1979 г.) и Декларацията на ООН за премахване на насилието срещу жени (1993 г.). Въпреки че няма обвързващ характер, Декларацията е първият международен инструмент, който се занимава изключително с насилието, чиито жертви са жени. Първият правно обвързващ инструмент в тази област е Конвенцията на Съвета на Европа за превенция и борба с насилието над жени и домашното насилие, наричана още Истанбулската конвенция, открита за подписване през май 2011 г. Тя създава глобална рамка за предотвратяване на насилието, защита на жертвите и съдебно преследване на извършителите на насилие.

КЛЮЧОВИ ДЕЙСТВИЯ ЗА ПОСТИГАНЕ НА НАПРЕДЪК В ПРИОРИТЕТНАТА ОБЛАСТ:

- Актуализиране на правната, стратегическата и оперативната рамка в областта на насилието, основано на пола и трафика на хора;
- Ратифициране на Конвенцията за Съвета на Европа № 210 за превенция и борба срещу насилието над жени и домашното насилие (Истанбулска конвенция);
- Повишаване на информираността и експертизата на служители, участващи в приема, производството, социалната и психологическата грижа за жертвите на насилие;
- Повишаване на информираността и експертизата на определените координатори по равнопоставеност на жените и мъжете в различните държавни институции;
- Промяна на нагласите, повишаване на възможността за предотвратяване на насилие, гарантиране на по-добра подкрепа на жертвите и достъпа им до права и услуги;
- Рехабилитация и овластяване на жертви на трафик на хора;
- Съдействие и оказване на подкрепа на жертвите на домашно насилие.

ПРИОРИТЕТНА ОБЛАСТ 5: ПРОМЯНА НА СЪЩЕСТВУВАЩИТЕ СТЕРЕОТИПИ ПО ПОЛ В РАЗЛИЧНИТЕ СФЕРИ НА ОБЩЕСТВОТО

Промяната на съществуващите в различните сфери на обществото стереотипи по пол е дългосрочен приоритет, заявен в първия национален стратегически документ - Националната стратегия за насърчване на равнопоставеността на половете 2009-2015 г. и изпълнението на дейностите по него изисква приемственост във времето.

Заклученията на Съвета на ЕС „Отговор на Стратегическия ангажимент на Комисията за равенство между половете“ от 7 март 2016 г., приети на Съвета ЕПКО, предвиждат провеждане на всички нива на повишаване на осведомеността за равенството между жените и мъжете. В Заклученията се посочва също, че въпреки намаляването на различията по пол през последните десетилетия, няколко области остават критични:

- Различията по пол в заетостта, при самонаетите лица, заетостта на непълнен работен ден; предприемачеството и процесите на вземане на решения;
- Разликите по пол в заплащането и пенсиите, феминизирането на бедността;
- Жените по-често завършват висше образование, но са слабо представени в научно-изследователската и развойната дейност, в изследователските звена и на високите позиции във всички области на образованието;
- Мъжете остават слабо представени в областта на грижите за деца, ранното образование, здравеопазването и неплатения труд.

КЛЮЧОВИ ДЕЙСТВИЯ ЗА ПОСТИГАНЕ НА НАПРЕДЪК В ПРИОРИТЕТНАТА ОБЛАСТ:

- Обмисляне въвеждането на допълнителни мерки за подобряване на баланса между половете в икономическите сектори и професии; дейности за повишаване на осведомеността на образователни и професионални възможности за обучение;
- Стимулиране на талантливи деца и от двата пола чрез Програма на мерките за закрила на деца с изявени дарби от държавни и общински училища;
- Подкрепа на творчески проекти, свързани с изявата, развитие на творческия потенциал и участие в културния живот на жените и мъжете;
- Съвместни усилия на МТСП, АЗ, КЗД, МОН, МК, МЗ, ММС, ГИТ, АСП, социалните партньори, НПО, медните, на централно и местно равнище за преодоляване на съществуващата сегментация по пол на пазара на труда и навлизане на младежи и девойки в нетрадиционни професионални пътеки и др.;
- Повишаване на информираността на обществото за връзката между заплащането, доходите и съответните социални права, включително пенсионните;
- Осигуряване на информационна обезпеченост, експертна помощ и обучение за повишаване капацитета на настоящи и потенциални бенефициенти - жени и мъже по мерките от оперативните програми 2014-2020 г.;
- Продължаване отбелязването на Европейския ден на равното заплащане чрез информационни дейности;
- Насърчаване на равенството между половете във всички нива и различни форми на образование, като се използват съществуващите инструменти и политики за сътрудничество и финансиране;
- Подобряване на човешкия потенциал в земеделието и горското стопанство чрез разпространение на знания и усъвършенстване на умения;
- Фокусиран мониторинг върху излъчвани търговски съобщения в програми на доставчици на медийни услуги с оглед наличието на стереотипи по пол;
- Фокусиран мониторинг върху програми на доставчици на медийни услуги с оглед наличието на елементи, които подбуждат към ненавист, основана на пол;
- Провеждане на информационна политика от институциите за повишаване на чувствителността на обществото по отношение на принципа за равнопоставеност на жените и мъжете и осигуряване на информация относно приложените мерки в сферата на компетенции на всяко министерство (чрез медии, интернет, образователни аудио-визуални и печатни средства и материали);

- Подписване на споразумения между Министерството на труда и социалната политика и представители на медиите за избягване на обиден и стигматичен език спрямо жените и мъжете;
- Периодично наблюдение с последващ анализ на тенденциите в създаването на профилирани програми за половете на радио- и телевизионни оператори, внушаващи едностранчиви поведенчески, социални, контентни и визуални модели по отношение на равнопоставеността на жените и мъжете.

V. ПРИЛАГАНЕ НА СТРАТЕГИЯТА

1. Отговорни звена

Държавната политика на Република България в областта на равенството на жените и мъжете се определя от Министерския съвет (МС).

Министерството на труда и социалната политика (МТСП) "организира и координира провеждането на държавната политика в областта на равните възможности за жените и мъжете в трудовата и в социалната сфера" от 2000 г. (Устройствен правилник на МТСП чл. 26, т. 5 буква "в", приет с ПМС № 155 от 31 юли 2000 г., обн. ДВ, бр. 65 от 2000 г.). Политиката на Министерство на труда и социалната политика е насочена към насърчаване на равнопоставеността между жените и мъжете, за основа на която служат създадените законови гаранции за недопускане на дискриминация по признак пол при заемането на позиции, изискващи еднакъв по сложност и отговорност труд, при едно и също равнище на образование и професионална квалификация.

От 2004 г. е обособено специализирано звено в МТСП. Понастоящем това е отдел "Равни възможности, антидискриминация и социални помощи" (РВАСП) в дирекция "Политика за хората с увреждания, равни възможности и социални помощи" (ПХУРВСП).

Отдел "Равни възможности, антидискриминация и социални помощи" (РВАСП) в дирекция "Политика за хората с увреждания, равни възможности и социални помощи" (ПХУРВСП) на Министерството на труда и социалната политика (МТСП), наред с другите си отговорности разработва и координира изпълнението на държавната политика в областта на равните възможности и участва в разработването на методики и методи за мониторинг и изследване на равенството между половете и разликите по пол. Също така, анализира и оценява съответствието на законодателството на Република България със законодателството на Европейския съюз в областта на равните възможности, разработва нормативни актове и програмния бюджет на министерството в тази област.

Отделът е и секретариат на Националния съвет по равнопоставеността на жените и мъжете към Министерския съвет.

Отдел РВАСП отговаря и за организирането, координирането, участва в разработването и анализирането на изпълнението на годишните Национални планове за действие за насърчаване на равнопоставеността на жените и мъжете. Участва в комисии, работни групи, както и в програми в областта на равнопоставеността на половете и антидискриминацията на европейско и национално ниво. В изпълнение на задълженията си отдела поддържа връзки с други държавни органи, с Комисията за защита от дискриминация, Националния статистически институт, Националния осигурителен институт, Омбудсмана, Българската академия на науките, както и с други изследователски институции и неправителствени организации, работещи в тази област.

През 2004 г. са поставени основите на национална координационна структура на най-високо ниво на изпълнителната власт със създаването на Национален съвет по

равнопоставеността на жените и мъжете към МС (НСРЖМ). Той е създаден в края на 2004 г. с ПМС № 313 от 17.11.2004 г., обн. ДВ № 104 2004 г.).

С приемането на Закон за равнопоставеност на жените и мъжете през април 2016 г. (Обн. ДВ. бр.33 от 26 април 2016 г.), се регулира създаването на Национален съвет по равнопоставеността на жените и мъжете към МС.

Съгласно чл. 6. (1) от Закона за равнопоставеност на жените и мъжете към Министерския съвет се създава Национален съвет по равнопоставеността на жените и мъжете, който е орган за осъществяване на консултации, сътрудничество и координация между централните и териториалните органи на изпълнителната власт и структурите на гражданското общество. Националният съвет по равнопоставеност на жените и мъжете:

1. предоставя становища по проекти на стратегически документи и нормативни актове, които съдържат разпоредби, свързани с равнопоставеността на жените и мъжете, преди внасянето им в Министерския съвет;
2. участва в разработването на Националната стратегия за равнопоставеност на жените и мъжете;
3. предлага мерки за насърчаване на държавната политика за равнопоставеност на жените и мъжете;
4. участва в разработването на количествени и качествени показатели, необходими за системата за наблюдение.

2. Партньорства

Председател на **Националния съвет по равнопоставеността на жените и мъжете към МС** е министърът на труда и социалната политика, който координира и контролира осъществяването на държавната политика по равнопоставеност на жените и мъжете. Националният съвет се състои от представители на: министерства, държавни и изпълнителни агенции и други органи, създадени със закон; представителните организации на работниците и служителите на национално равнище; представителните организации на работодателите на национално равнище; Националното сдружение на общините в Република България, и юридически лица с нестопанска цел, чийто предмет на дейност е в съответствие с приоритетите на държавната политика по равнопоставеност на жените и мъжете. Съгласно Закона за равнопоставеност на жените и мъжете централните и териториалните органи на изпълнителната власт определят служителите, които изпълняват функциите на координатори по равнопоставеност на жените и мъжете. Координаторите: участват в разработването и провеждането на националната политика по равнопоставеност на жените и мъжете, участват в разработването на секторните и местните политики и програми от гледна точка на равнопоставеността на жените и мъжете; участват в изготвянето на оценка на въздействието по признак пол на нормативните актове и стратегическите документи, предлагани от органите на изпълнителната власт; участват в изготвянето, изпълнението и отчитането на Националната стратегия и плановите за нейното изпълнение в областта на компетентност на съответния орган на изпълнителната власт; координират изпълнението на мерките от компетентността на органа на изпълнителната власт и участват в изготвянето на доклади по равнопоставеност на жените и мъжете; участват в разработването на количествените и качествените индикатори и анализи на равнопоставеността на жените и мъжете в съответната област на компетентност на институцията; координират събирането и разпространението на информация и добри практики, предоставянето на данни по равнопоставеност на жените и мъжете от компетентността на органа на изпълнителната власт; участват в обученията по равнопоставеност на жените и мъжете, както и в организирането на такива обучения, и

изпълняват и други функции в областта на равнопоставеност на жените и мъжете, възложени от съответния орган на изпълнителната власт. В изпълнение на функциите на координатори по равнопоставеност на жените и мъжете служителите си сътрудничат с Министерството на труда и социалната политика.

3. Необходимост от приемане на Национална стратегия за насърчаване на равнопоставеността на жените и мъжете 2016-2020 г. Мониторинг и оценка.

Националната стратегия за насърчаване на равнопоставеността на жените и мъжете за периода 2016 – 2020 г. е разработена в съответствие с основните нормативни актове и национални стратегически документи, като е съобразена с актуални изследвания по темата: Национален план за действие за насърчаване на равнопоставеността на жените и мъжете (2008 – 2015), Стратегията по заетостта на Република България (2013 – 2020), Оперативната програма „Развитие на човешките ресурси“ (2016 – 2020 г.) и др.

Водещи принципи при разработването и прилагането на Стратегията за насърчаване на равнопоставеността на жените и мъжете (2016 – 2020 г.) са:

- спазване правата на човека;
- равни права, равно участие, равно третиране и равен достъп до обществените ресурси за жените и мъжете;
- балансирано представителство на половете при взимането на решения;
- партньорство;
- социален диалог;
- мониторинг и контрол на изпълнението.

Преодоляването на стереотипите по отношение на пола и повишаването на чувствителността на обществото към неблагоприятното отношение и дискриминацията, основана на пола, насърчаването на равните възможности на жените и мъжете в отделните сфери на обществения живот чрез конкретни мерки и действия, се осъществяват в две насоки:

- **обща системни мерки**, насочени към подобряване на законодателната, институционалната и ресурсната основа, гарантираща равнопоставеност на половете за всички български граждани чрез прилагането на интегрирания подход, и
- **специфични насърчителни мерки** спрямо отделни групи жени и мъже в уязвимо или неравностойно положение на основата на пола.

Интегрираният подход за равно третиране на жените и мъжете е предвиден още в Пекинската декларация и Платформа за действие (1995) като подход, чрез който ще бъдат постигнати целите, заложили за всяка критична област на загриженост в платформата: *„...правителствата и другите заинтересовани страни трябва да насърчават активна и осезаема политика на включване на въпросите на равнопоставеността на половете във всички политики и програми с цел извършването на анализ на въздействието от тях върху жените и, съответно, мъжете преди вземането на решения.“*

Съветът на Европа определя интегрирания подход за равно третиране на жените и мъжете като реорганизация, подобрене, развитие и оценка на процеса на формулиране и прилагане на политики, така че равнопоставеността на половете да бъде включена във всички фази и от всички участниците, които обикновено са ангажирани в процеса на разработване на политики и взимане на решения.

Това се постига чрез работата на *Националния институционален механизъм* на най-високо управленско ниво, който има ясно определен мандат и правомощия. Определящите елементи за функционирането му са адекватни ресурси, възможност за политическо влияние и за приемане на законодателство, разработване на анализ на политики, изграждане на комуникация, координация и осъществяване на оценка на изпълнението на политиката.

Изграждането на ефективна система за управление на политиката по равнопоставеност на половете изисква вземане под вниманието на факта, че тя е *хоризонтална политика* и се отнася до множество други политики. От една страна, прилагането ѝ изисква включването на равнопоставеността на половете във всички други политики и програми, а от друга страна, следва да се предвижда възможност за прилагането на специфични насърчителни мерки, насочени към жени или към мъже, в зависимост от сферите, в които неравнопоставеност между двата пола е налице. Тези ѝ специфики я определят като децентрализирана секторна политика. Важен етап е определянето на общ набор от показатели, което позволява:

- да се направи предварителна оценка на въздействието на политиката;
- да се измерва и отчита напредък в процеса на нейното прилагане;
- да се оцени крайният ефект в сравнение с очакваните резултати.

Изпълнението на Стратегията за насърчаване на равнопоставеността на жените и мъжете (2016 – 2020 г.) изисква промяна в цикъла на формулиране и изпълнение на политиките в България, който е свързан с прилагането на оценка на въздействие по пол (предвидена по закон); разработването на критерии за мониторинг; оценка на изпълнението ѝ.

Дирекция "Политика за хората с увреждания, равни възможности и социални помощи" разработва, координира и осъществява мониторинг, анализ и оценка на държавната политика в областта на ... равните възможности" и да "организира, координира и участва в разработването на нормативни актове, стратегии, програми, планове за действие, проекти и доклади в областта на ... равните възможности (чл. 33 на Устройствения правилник на МТСП). Дейността в областта на равенството на жените и мъжете е спомената единствено в т. 4 на горепосочения член от Устройствения правилник във връзка с международните ангажменти на държавата: "участва в подготовката на становища, позиции, анализи, презентации, информации и други документи в областта на интеграцията на хората с увреждания, равните възможности - равнопоставеността на половете и антидискриминацията, представя и защитава позицията и интересите на Република България във връзка с участието ѝ в работата на комитети, институции, работни групи и форуми на Съвета на Европейския съюз, Европейската комисия и Съвета на Европа и участва в тях със свои представители".

От 2005 г. в сферата на равнопоставеността на жените и мъжете е поставено началото на годишното планиране на мерките за постигане на равни възможности на половете и се развива процес на укрепване на националната инфраструктура за равнопоставеност на жените и мъжете. От 2005 г. МТСП започва изготвянето и отчитането на Национален план за действие за насърчаване на равнопоставеността на жените и мъжете (НПД). Плановите се приемат от МС съгласно чл. 13 на неговия Устройствен правилник.

В началото на всяка календарна година Дирекция "Политика за хората с увреждания, равни възможности и социални помощи" изготвя **Доклад по равнопоставеността**, който включва и отчет на изпълнението на дейностите заложи в приетия от МС годишен Национален план за действие за насърчаване на равнопоставеността на жените и мъжете (НПД). За целта Дирекция ПХУРВСП събира,

обобщава и анализира получената информация от всички заинтересовани лица, въз основа, на което изготвя Годишният доклад по равнопоставеността. Годишните доклади се приемат от МС съгласно неговия Устройствен правилник.

VI. ФИНАНСОВО ОСИГУРЯВАНЕ НА СТРАТЕГИЯТА

Основните източници на финансиране на дейностите в изпълнение на стратегията са държавният бюджет, общинските бюджети, европейски програми и други международни източници.

Редица програми за финансиране на ЕС за периода 2014-2020 година дават възможност за насърчаване на равенството между половете.

Те включват:

- Многогодишна финансова рамка (МФР 2014—2020) и програма „Права, равенство и гражданство“. По програмата „Права, равенство и гражданство“ се финансират проекти, насочени към постигане на равенство между половете и прекратяване на насилието срещу жените. Заедно с програма „Правосъдие“ (Регламент 2013/1382) за нея са отделени 15 686 милиона евро до 2020 г. (Регламент за МФР, 1311/2013), като тя обединява шест програми от финансовия период 2007—2013, сред тях програма „Дафне III“ (Решение 779/2007) и двата раздела „Борба срещу дискриминацията и многообразие“ и „Равенство между половете“ на Програмата за заетост и социална солидарност („ПРОГРЕС“) (Решение 1672/2006/ЕО).

- Рамковата програма за научни изследвания и иновации Хоризонт 2020;

- Еразъм + (програмата на ЕС за образование, обучение, младежта и спорта);

- Програмата за заетост и социални иновации (EaSI). В нея са обединени три програми на ЕС, изпълнявани поотделно в периода между 2007 г. и 2013 г.: Програмата на общността за заетост и социална солидарност „ПРОГРЕС“, Европейския портал за професионална мобилност (EURES) и Европейския механизъм за микрофинансиране „Прогрес“. От януари 2014 г. тези програми формират трите оси на EaSI. Те подкрепят:

- модернизирането на заетостта и социалните политики — по оста ПРОГРЕС (61 % от общия бюджет);

- трудовата мобилност — по оста EURES (18 % от общия бюджет);

- достъпа до микрофинансиране и социално предприемачество — по оста Микрофинансиране и социално предприемачество (21 % от общия бюджет).

- Европейските структурни и инвестиционни фондове (ESIF) 2014-2020, по-специално Европейския социален фонд (ЕСФ) и Европейския фонд за регионално развитие (ЕФРР), са ключови финансови лостове за насърчаване на равенството между жените и мъжете;

- Други.

Въз основа на оперативните програми, договорени между държавите-членки и Комисията, се смята, че около 5,85 милиарда евро ще бъдат изразходвани от държавите-членки в периода 2014-2020 г. относно мерките за насърчаване на равенството между половете.

Всички тези финансови програми и инструменти могат да бъдат използвани за насърчаване на политиката за равнопоставеност на половете на национално ниво.

Приложение 1:

МТСП – Министерство на труда и социалната политика

НСРЖМ - Национален съвет по равнопоставеността на жените и мъжете към МС

ПХУРВСП - Дирекция "Политика за хората с увреждания, равни възможности и социални помощи" в МТСП

НПД - Национален план за действие за насърчаване на равнопоставеността на жените и мъжете

**ИНДИКАТОРИ ЗА НАБЛЮДЕНИЕ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА
НАЦИОНАЛНАТА СТРАТЕГИЯ ЗА НАСЪРЧАВАНЕ НА РАВНОПОСТАВЕНОСТТА НА ЖЕНИТЕ И МЪЖЕТЕ
ЗА ПЕРИОДА 2016 – 2020 Г.**

	Дейности	Индикатори	Отговорни институции
ПРИОРИТЕТНА ОБЛАСТ 1: ПОВИШАВАНЕ НА УЧАСТИЕТО НА ЖЕНИТЕ НА ПАЗАРА НА ТРУДА И РАВНА СТЕПЕН НА ИКОНОМИЧЕСКА НЕЗАВИСИМОСТ			
1.	Увеличаване на участието на жените в пазара на труда и съчетаване на професионалния и семейния живот, включително ползването на грижи за зависими членове от семейството или домакинството.	Брой заети лица по статус в заетостта и по пол; Коефициент на заетост на жените (на 15-64 навършени години) с най-малко едно дете под 7 години; Коефициент на заетост (за възрастовата група 15 - 64 г. или 20 - 64 г.) по пол; Брой заети лица по икономически дейности и пол; Брой заети лица по статус в заетостта и пол; Брой заети лица по класове професии и пол; Общ брой заети лица;	НСИ

2.	По-добро прилагане на законодателството в областта на отпуските и гъвкавите форми на труд, с цел осигуряване на по-добър баланс между работата и личния живот на родителите и хората, които полагат грижи и за други зависими членове от семейството;	Брой обезщетения за бременност и раждане (изплащани на жени и изплащани на мъже); Брой обезщетения за отглеждане на малко дете (изплащани на жени и изплащани на мъже); Брой обезщетения за гледане на болен член на семейството (жени и мъже); Участие на жените в гъвкави форми на заетост – брой реализирани мерки и програми;	НОИ МТСП
3.	Постигане на целите от Барселона относно грижите за децата, като се вземат предвид резултатите към настоящия момент относно баланса между работата и личния живот. Въвеждане на систематичен подход, покриващ например и грижи за други зависими лица.	Брой реализирани мерки и програми за по-добро съвместяване на професионалния и семейния живот; Брой обезщетения за бременност и раждане (изплащани на жени и изплащани на мъже); Брой обезщетения за отглеждане на малко дете (изплащани на жени и изплащани на мъже); Брой изплатени еднократни	МТСП НОИ НОИ

		семејни помоци за бременост по реда на Законот за семејни помоци за деца (на осигурени майки и на неосигурени майки);	АСП
		Број изплатени еднократни помоци за раѓање на дете с утврдување по реда на ЗСПД;	АСП
4.	Постигане на равнопоставеност на половите в политиките и мерките, насочени към развитието на селските райони, чрез осигурување на информациона обезбеченост, експертна помош и обучение за повишаване капацитета на настоящи и потенциали бенефициенти – жени и мъже по мерките от Програмата за развитие на селските райони /ЛРСР/ 2014-2020 г., както и повишаване на информираността за промените в Общата селскостопанска политика /ОСП/ на ЕС и дискусии в процеса на прилагане на ЛРСР 2014-2020 г. сред жени и мъже от заинтересовани контрагенти и целеви групи.	Број лица, взели участие в мероприятията;	МЗХ
5.	Клучови стъпки за преодоляване на безработица сред жените и останалото им без работа.	Број реализирани мерки и програми;	МТСП
		Број проведени информативни събития;	МТСП
		Број безработни лица, получаващи обезщетение за безработица (жени и мъже);	НОИ
		Коефициент на безработица по пол;	НСИ
		Коефициент на производителна безработица по пол;	НСИ

ПРИОРИТЕТНА ОБЛАСТ 2: НАМАЛЯВАНЕ НА РАЗЛИКИТЕ ПО ПОЛ В ЗАПЛАЩАНЕТО И ДОХОДИТЕ			
1.	Повишаване на информираността на обществото за връзката между заплащането, доходите и съответните социални права, включително пенсионните;	Брой проведени информационни мероприятия; Брой лица, взели участие в мероприятията;	МТСП
2.	Поддържане на висока степен на информираност чрез регулярно отбелязване на Европейския ден на равното заплащане;	Брой проведени мероприятия; Брой лица, взели участие в мероприятията;	МТСП
3.	Въвеждането на допълнителни мерки за подобряване на баланса между половете в икономическите сектори и професии;	Брой заети лица по икономически дейности и пол; Брой заети по класове професии и пол; Брой заети лица по статус в заетостта и пол; Различие в заплащането по пол (в некorigирана форма) - по икономически сектори; Относителен дял на бедните по икономическа активност и пол; Брой проведени информационни кампании;	НСИ
4.	Повишаване на осведомеността за образователни и професионални възможности за обучение;		МВР ДПВО-МВР, АМВР

		Брой жени, преминали през образователни програми и курсове за повишаване на професионалната квалификация; Брой нововключени лица в заетост по Програма ОЗПКРСБЗЛ от НПЗЗ; Брой нововключени жени в заетост по Програма ОЗПКРСБЗЛ от НПЗЗ; Брой нововключени лица в обучение по Програма ОЗПКРСБЗЛ от НПЗЗ; Брой нововключени жени в обучение по Програма ОЗПКРСБЗЛ от НПЗЗ; Брой програми;	МТСП, АЗ
5.	Насърчаване на равенството между половете на всички нива и в различните форми на образование и обучение, като се използват съществуващите инструменти и политики за сътрудничество и финансиране;	Брой проведени обучения за равнопоставеност на половете; Брой жени, участвали в обучения; Относителен дял на лицата с висше образование (30 - 34 г.	МВР, ГДНП, АМВР, КЗД МВР, ГДНП, АМВР, КЗД

		или друга възрастова група) по пол; Относителен дял на рано напусналите образование и обучение по пол; Относителен дял на лицата на възраст 15 - 24 г., незаемти и неучастници в образование и обучение по пол;	НСИ НСИ НСИ
6.	Разработване на мерки за справяне с различията между половете по отношение на пенсията;	Средни основни месечни размери на пенсията по видове пенсии и по пол; Средни основни месечни размери на новоотпуснатите пенсии по видове пенсии и по пол (за съответната година); Коефициент на заместване на дохода за осигурителен стаж и възраст (чл. 68 от КСО) % - жени, Осигурителен доход (в лева) - жени - в % към средния осигурителен доход -среден осигурителен доход жени - мъже - в % към средния осигурителен доход - среден осигурителен доход мъже	НОИ

		Осигурителен стаж при пенсиониране за осигурителен стаж и възраст III кат. труд (в години) – новоотпуснати лични пенсии (жени и мъже); Възраст при пенсиониране за осигурителен стаж и възраст III кат. труд (в навършени години) – новоотпуснати лични пенсии (жени - според КСО и отчетни данни, и мъже - според КСО и отчетни данни Индивидуален коефициент /новоотпуснати/ за осигурителен стаж и възраст III кат. Труд (жени и мъже); Брой сключени колективни договори;	Всички институции
7.	Утвърждаване на ролята и значението на колективните трудови договори за намаляване на разликите по пол в заплащането и доходите.		

ПРИОРИТЕТНА ОБЛАСТ 3: НАСЪРЧАВАНЕ НА РАВЕНСТВО МЕЖДУ ЖЕНИТЕ И МЪЖЕТЕ В ПРОЦЕСИТЕ НА ВЗЕМАНЕ НА РЕШЕНИЯ

1.	Сътрудничество с всички заинтересовани страни за постигане на баланс между половете на ръководни позиции. Повишаване на информираността и насърчаване на сътрудничеството и обмена на добри практики между всички заинтересовани страни относно равенството между половете при вземането на решения;	Брой проведени събития; Брой участници в събитията; Брой заинтересовани страни;	Всички институции
2.	Събиране на данни, анализ на тенденциите и разпространяване на информация чрез база данни на европейско и национално ниво при вземането на решения и редовно докладване;	Брой проведени мониторинги; Брой изготвени и предоставени	Всички институции

		доклади; Брой заинтересовани лица (институции), на които е предоставена информацията;	Всички институции;
3.	Разработване и въвеждане на мерки за подобряване на баланса между половете във вземането на политически решения;	Брой нововъведени мерки за подобряване на баланса между половете във вземането на политически решения; Брой проведени събития с цел насърчаване подобряването на баланса между половете във вземането на политически решения;	
4.	Разработване и въвеждане на препоръки за бизнеса с цел постигане на 40% жени във висшия и среден мениджмънт на компаниите.	Разработени препоръки за бизнеса с цел постигане на 40% жени във висшия и среден мениджмънт на компаниите;	МГСП
ПРИОРИТЕТНА ОБЛАСТ 4: БОРБА С НАСИЛИЕТО, ОСНОВАНО НА ПОЛА И ЗАЩИТА И ПОДДЪРЖКА ЗА ЖЕРТВЕТЕ			
1.	Актуализиране на правната, стратегическата и оперативната рамка в областта на насилието, основано на пола и трафика на хора;	Брой сформирани работни групи за извършване на законодателни промени; Брой изготвени стратегии, планове, инструкции и механизми;	МВР, ГДНП, ГДБОП

2.	Ратифициране на Конвенцията за Съвета на Европа № 210 за превенция и борба срещу насилието над жени и домашното насилие (Истанбулска конвенция);	Ратифицирана Конвенция.	МП
3.	Повишаване на информираността и експертизата на служители, участващи в приема, производството, социалната и психологическата грижа за жертвите на насилие;	Брой проведени обучения с участието на служители, работещи по приема на жертви на насилие в районните управления на МВР.	МВР, ГДНП, АМВР и Институт по психология на МВР
4.	Повишаване на информираността и експертизата на определените координатори по равнопоставеност на жените и мъжете в различните държавни институции;	Брой проведени обучения; Брой координатори взели участие в обучения, конференции, кръгли маси по темата;	МТСП
5.	Промяна на нагласите, повишаване на възможността за предотвратяване на насилие, гарантиране на по-добра подкрепа на жертвите и достъпа им до права и услуги;	Изготвяне на информационни материали (брошури, дигитални и клипове) с превантивен характер и представянето им на жертви на насилие;	МВР ГД „Национална полиция“
6.	Рейнтеграция и овластяване на жертви на трафик на хора;	Брой жени, жертви на трафик; Брой мъже, жертви на трафик; Брой случаи на жертви на трафик ползващи социални услуги (жени и мъже);	АСП, НКБГХ
7.	Съдействие и оказване на подкрепа на жертвите на домашно насилие	Брой идентифицирани жертви на домашно насилие по признак	АСП

		пол; Брой инициирани от директора на ДСП производства за наплагане на мерки за защита от домашното насилие по признак пол; Брой жертви на домашно насилие, насочени към социални услуги по признак пол;	
ПРИОРИТЕТНА ОБЛАСТ 5: ПРОМЯНА НА СЪЩЕСТВУВАЩИТЕ В ОБЩЕСТВОТО СТЕРЕОТИПИ ПО ПОЛ В РАЗЛИЧНИ СФЕРИ НА ОБЩЕСТВЕНИЯ ЖИВОТ			
1.	Обмисляне въвеждането на допълнителни мерки за подобряване на баланса между половете в икономическите сектори и професии; дейности за повишаване на осведомеността на образователни и професионални възможности за обучение;	Брой проведени информационни мероприятия; Брой лица, взели участие в мероприятията; Брой предоставени стипендии и еднократна финансова помощ;	МТСП
2.	Стимулиране на талантливи деца и от двата пола чрез Програма на мерките за закрила на деца с изявени дарби от държавни и общински училища		МК
3.	Подкрепа на творчески проекти, свързани с изявата, развитие на творческия потенциал и участие в културния живот на жените и мъжете	Брой подкрепени проекти по програми на МК;	МК
4.	Съместни усилия на МТСП, АЗ, КЗД, МОН, МК, МЗ, ММС, ГИТ, АСП, социалните партньори, НПО, медиите, на централно и местно равнище за преодоляване на съществуващата сегментация по пол на пазара на труда и навлизане на младежи и девойки в нетрадиционни	Брой дейности за преодоляване на съществуващата сегментация по пол на пазара на труда и навлизане на	МТСП, АЗ, КЗД, МОН, МК, МЗ, ММС, ГИТ, АСП, социалните

	професионални пътеки и др.	младешки и девойки в нетрадиционни професионални пътеки и др.;	партньори, НПО, медии.
5.	Повишаване на информираността на обществото за връзката между заплащането, доходите и съответните социални права, включително пенсионните;	Брой предоставяни електронни административни услуги за гражданите по отношение на техните социалноосигурителни и пенсионни права;	НОИ
6.	Осигуряване на информационна, обезпеченост, експертна помощ и обучение за повишаване капацитета на настоящи и потенциални бенефициенти - жени и мъже по мерките от оперативните програми 2014-2020 г.;	Брой организирани и проведени обучения за повишаване капацитета на настоящи и потенциални бенефициенти - жени и мъже по мерките от оперативните програми 2014-2020 г.;	Венчки институции;
7.	Продължаване отбелязването на Европейския ден на равното заплащане чрез информационни дейности;	Брой обучени експерти, с цел повишаване капацитета на настоящи и потенциални бенефициенти - жени и мъже по мерките от оперативните програми 2014-2020 г.;	МТСП
8.	Насърчаване на равенството между половете във всички нива и различни форми на образование, като се използват съществуващите инструменти и политики за сътрудничество и финансиране;	Брой проведени информационни мероприятия;	МОН
9.	Подобряване на човешкия потенциал в земеделието и горското стопанство чрез разпространение на знания и усъвършенстване на	Брой участници в обучения в земеделието и горското	МЗХ

умения;	способанство	СЕМ
10. Фокусиран мониторинг върху излъчвани търговски съобщения в програми на доставчици на медийни услуги с оглед наличното на стереотипи по пол.	Брой нарушения на ЗРТ; Брой постъпили сигнали;	СЕМ
11. Фокусиран мониторинг върху програми на доставчици на медийни услуги с оглед наличното на елементи, които подбуждат към ненавист, основана на пол.	Брой нарушения на ЗРТ; Брой постъпили сигнали;	СЕМ
12. Провеждане на информационна политика от институциите за повишаване на чувствителността на обществото по отношение на принципна за равнопоставеност на жените и мъжете и осигуряване на информация относно приложените мерки в сферата на компетенции на всяко министерство (чрез медии, интернет, образователни аудио-визуални и печатни средства и материали);	Брой проведени информационни събития;	Всячки институции;
13. Подписване на споразумения между Министерството на труда и социалната политика и представители на медиите за избягване на обиден и стигматичен език спрямо жените и мъжете;	Брой подписани споразумения; Брой медии;	МТСП
14. Периодично наблюдение с последващ анализ на тенденциите в създаването на профилирани програми за полонете на радио- и телевизионни оператори, внушаващи едностранчиви поведенчески, социални, контентни и визуални модели по отношение на равнопоставеността на жените и мъжете.	Брой извършени проверки; Брой случаи; Брой радио- и телевизионни оператори, внушаващи едностранчиви поведенчески, социални, контентни и визуални модели по отношение на равнопоставеността на жените и мъжете;	СЕМ